

لویه جرگه ها در سیمای تاریخ کشور

فیر خپې سیمې زېږېښت شوی نو کړی جوړ کولای شای

مردم با کنشاد وولېر ست ولسلمان افغان هیله بهایه طر تنظیم امور وکده کسی و منقوی و حل پرا پلم های و وطنی خویش از خود رسم و روا چیا، عنعنات و مثر را ت پسندیده داشته و دیر ند که جرگه ها و لویه جرگه ها یکی از این عنعنات پسندیده میباشد.

جرگه ها در افغانستان از زمان آریایی ها بهیچ یک عنعنات پسندیده بهایه بصیرت مانده است. آریایی های قدیم دو نوع جرگه داشتند که یکی بنام سبیا (عوم) و دیگر آن بنام سیمیتیا (عیان) یاد میشد که تمام مسائل ولایت از طریق این دو جرگه حل میشدند.

جرگه سبیا یا عوم در داخل قبیله مسائل مربوط به طایفه و قریه را حل می کردند همچنان به خواست مردم یک جای ضرورت احترام در اطراف ده و قریه بخاطر تدویر جرگه ها تعیین میکردید و در آنجا جمع میشدند.

جرگه عیان هم جرگه قبیله بود درین جرگه هر کس اشتراک کرده نمیتوانست دین جرگه تنها بزرگان، متنفذین و اعیان قبیله

شرکت میکردند که در سرود های دیکویدا هم درین مورد مطالب موجود است و بدین ترتیب عنعنه جرگه از آن زمان به بعد از یک نسل به نسل دیگری انتقال یافت. نخستین لویه جرگه در سال ۱۷۹۹ م به ابتکار میرو یس خان بود که در قندهار به خاطر تنظیم میازات مردم علیه ظلم و استبداد دولت صفوی تدویر گردید، اهمیت بزرگ تاریخی دارد.

دو مین لویه جرگه در سال ۱۷۴۷ م در زیارت شیر سرخ قندهار تدویر گردید. درین لویه جرگه بزرگان و روحانیون تمام اقوام، قبایل و ملیتها با هم گرد آمده بودند. از طرف جرگه به صابر شاه کابل شخصیت روحانی صلاحیت داده شد. بود که شاه را پیشنهاد نماید، در جرگه تاریخی متذکره احمد خان به اتفاق آراء بهیچ شاه انتخاب گردید و در نتیجه تصمصم این لویه جرگه اساس دولت افغانستان مستقل نهاده شد.

همچنان سه لویه جرگه ای که در دوران غازی امان - الله خان تدویر گردید، فیصله های مهم و با اهمیت را اتخاذ نمود درین لویه جرگه ها از یک سو تمام امور اقتصادی و اجتماعی بررسی گردید و از طرف هم با اتحاد شوروی یک عهد کشور های دیگر روابط دیپلوماتیک دولت مستقل افغانستان تائید و تصویب گردید.

صبح یکی از روز های سال (۱۳۶۰ هـ) بود. قوماندان عمومی سپاه نور محمد خان غلجایی در بین خرگاه اینسو و آنسو قدم میزد. آثار تشویش و اضطراب در چهره اش نمایان بود. قوماندانان دیگر نیز در بین خرگاه نشسته بودند. همه نگران به نظر میرسیدند. نگاه ها همه متوجه قوماندان عمومی بود. انکار همه آرزو و امید شان را در او میدیدند. ناگهان نور محمد خان لحظه ای توقف کرد، سپس رو به سوی یکی از افسران نمود و گفت:

برو به احمد خان بگو که با او کار مهمی دارم، یکبار بیاید.

مرد از خرگاه بیرون رفت. یکتا از افسران رو چا نسب نور محمد نموده گفت:

حالا چه باید کنیم. یکی پیدا نمیشود که راه و چاروا این مشکل را بیداند؟ هر قدر تاخیر صورت بگیرد رفته رفته جادو ها از عساکر تهی خواهد شد.

نور محمد خان گفت: من هم در این اندیشه ام، دنبال احمد خان قوماندان قشون بابلیم. به همین خاطر فکر کردم تا بیاید، من هر قدر فکر کردم راه جلوگیری از هم پاشیدن قشون را نیافتم، احمد خان شخص را درایتست و قوماندان نیست. باتدبیر، شجاع و با حزم کار دانی و لیاقت احمد خان تا آن حدی است که بار هانادر شاه در محضر در باریان و اعیان دولت میگفت: در تمام ایران، توران و هند کسی را معادل کفایت و استعداد احمد خان ندیده ام، حالا لحظه ای صبر کنید تا او بیاید.

چیزی نگذشته بود که صدای سم اسپان شنیده شد و لحظه بعد جادو خرگاه بالا رفت و احمد خان داخل خرگاه شد. قوماندانان و افسران به جا های شان ایستادند. نور محمد خان غلجایی به استقبالش شتافت و در میان نور محمد احمد خان را با دستان خویش فشر د و گفت:

سلام احمد خان. بسیار مانده نباشی، ما ترا به یک کار مهمی به اینجا زحمت داده ام، که سر نوشت همه یی ما را آن مربوط است. مینبیم که بعد از مرگ نادر شاه، نزدیک است که سپاه ما از هم متلاشی شود. عساکر بی اعتنا شده اند و قشون را ترک میکنند. نمیدانم جلو گیری از آن چگونه خواهد شد. من هر قدر کوششیم راه و چاره یی به خاطر جلوگیری از آن نیافتم.

احمد خان به اندیشه فرو رفت، با چشمان ناخنش هر افسر و قوماندان را از نظر گذرانده. همه به او مینگریستند تا راه نجات و چاره این امر را از او بشنوند. احمد خان در طول خرگاه گام میزد و در دریای افکارش غوطه ور بود، اوبه این می اندیشید که برای عملی کردن آرزو های بزرگش بخاطر آینده کشور و مردمش چه کاری را باید انجام بدهد، او تصمیم گرفت تا تعیین شدن یک زمامدار افغان، این قوت متفرق نگردد.

بالاخره پس از وقفه یی طولانی به نور محمد خان گفت:

باید گرفته شود. لطفاً به شیپورچی دستور بدهید که شیپور آماده باش بنوازد.

همه با تعجب به احمد خان نگاه میکردند که هدف او از این کار چیست؟ چه میخواهد بکند. پژواک صدای شیپور همه را فرا گرفت، عساکر از جادو ها با عجله بیرون شدند و لحظه ای بعد سپاهی لشکر با سیر ها، نیزه ها و سیلوا هادلشت راپر کرد، نور محمد خان به احمد خان گفت: همه جمع شده اند.

احمد خان از خرگاه بیرون شد و بسوی قشونیکه گرد آمده بود روان گردید و بادیگر قوماندانان در بلندی قرار گرفت، نگرانی به جمعیت عساکر نگاه میکرد، همه چشم ها به قشو پالای نیرومند او که لباس جنگی به تن داشت دوخته شده بود و همه منتظر بودند تا بمانند که قوماندان قوای ابدا لی و از یکی چه چیز رابه آنها خواهد گفت.

همه غرق این فکر بودند که ناگهان صدای رسا و نافذ احمد خان بلند شد:

دلاوران افغان! حتما این را نمیدانید که چرا شما را جمع کرده ایم؟ میخواهم موضوع بسیار مهمی را به شما بگویم. اول باید من یک چیز را بدانم و آن اینکه، با ازین رفتن نادر افشار، شما چرا قشون خود را ترک میکنید؟ آیا شما آن دلاوران جنگجو نیستید، که از شجاعت و نیروی تان دشمنان در ایران، هند و بسا جا های دیگر به زانو در آمدند و امروز که سر نوشت کشور تان مطرح است و به جای اینکه با این نیروی عظیمی که دارید از خاک تان دفاع کنید، قشون را ترک میکنید. شما میدانید که هیچوقت افغان ها پشت به دشمن نکرده اند و من یقین دارم که شما نیز باین یی -

ننگی تن در نمیدهید، ما تصمیم گرفته ایم که به قندهار برویم و در آنجا مردم بایستد پادشاه خود را انتخاب کنند. اگر شما متفرق شوید میدانید که چه میشود؟ آنوقت دشمن از این کار شما استفاده کرده و خاک تان بدست بیگانگان می افتد، آری شما این را قبول دارید؟ سخنان احمد خان چنان بر عساکر نفوذ کرده بود که ناگهان دل دشت و دهن را غریب عساکر پر خاست و همه با یکصدا گفتند:

نه، نه، نه... فردای آنروز هنگام سپیده دم لشکر نیرومندی در جلوسان زنده هزار تن سواره نظام و پیاده چون سیلاب خروشان به حرکت آمده، صدای سم اسپان و گام های عساکر گویی زمین را میلرزاند، همه با سیمای شاد و خندان طی منزلت میکردند و میرفتند تا در دیار قندهار شاهد بر تخت نشستن شاه افغان باشند در اذهان همه سوالات گوناگون وجود داشت که شاه آینده شان چه کسی خواهد بود. قشون با سرعت گام بر میداشت انگار می خواستند زودتر به قندهار برسند و زودتر سر نوشت

زمانیکه سخنان نور محمد خان غلجایی به پایان رسید، همه با هم به مباحثه و مناقشه پرداختند، بعضی پیشنهاد ها بنا بر دلایلی پذیرفته نمیشد، اقوام و قبایل مختلف شامل جرگه هر کدام رئیس خود را به حیث شاه پیشنهاد میکردند اما توسط عده یی از اعضای جرگه رد میکردید. صحبت ها به درازا کشید اما هیچ نتیجه نداد، بناء جلسه امروز رابه فردا

لویه جرگه ۱۱۲۶ بنیانگذار دولت افغانستان مستقل

احمد خان برگزیده مردم

داشتند از جایش بر خاست و گفت:

لحظه یی بمن اجازه بدهید، بعد از جلسه خارج شد، همه اعضا یکی به سوی دیگر با تعجب نگاه میکردند، خاموشی جلسه را فرا گرفته بود و به انتظار مرد روحانی دقیقه شکاری میکردند، قلب هادرسینه ها می تپیدند، که چه کسی از میان آنها بهیچ شاه انتخاب خواهد شد، تا آنکه انتظار همه بسر رسید و مرد روحانی در حالیکه خوشه سبز گندم در دست داشت وارد جلسه شد و خطاب به اعضای جلسه گفت:

فرزندان عزیزم، روسا و خان های محترم! من در این ملت چند روز که در جلسات حاضر بودم، همه چیز را بطور دقیق شنیده ام و نتیجه گیری های هم کرده ام، میدانم که شما خواهان یک حکومت مستقل

ملی هستید، و این سخت گیری های تان در این مدت قابل براین است تا شخصی را بر گزینید که کشور را از آشوب ها، از وضع اقتصاد ضعیف و وضع درهم و پرم نجات بدهد، من ا ز میان شما کسی را انتخاب خواهم کرد که توانایی و درایت این ره دارد که کشور را از دایره تاریک بگذرد، این ره را می بینید، این مرد در میان شماست و من در این چند روز او را به طور دقیق مطالعه کرده ام، شخصی است آدم ولیم، اگر چه عرش از قدرت، استیلا و استبداد آید و او نگران بودند. بناء او را نیز نپذیرفتند.

جلسه امروز بسیار به درازا کشید و ایاز هم مانند روز های گذشته نتیجه یی بهیست نیامد، تا بالاخره همه فیصله بعمل آوردند که شخصیتی محترم و با نفوذ این جلسه شخصی را از میان این همه انتخاب نماید و ما همه البته رای او را محترم میشماریم و دست بیعت میدهیم.

همه چشم ها متوجه مردی روحانی که به گوشه یی نشسته بود گردید، در این هنگام حاجی جمال خان از جایش برخاست و خطاب به صابر شاه کابل پسر محترم لایخوار که به هیچ یک از قبایله اعضای شامل جرگه ارتبا ط نداشته علاوه بر آن تمام مردم به او احترام زیاد دارند - صلاحیت میبیم هر کسی را که انتخاب میکنند، ما او را میبیزیریم. همه بایک صد سخنان او را تائید کردند. صابر شاه مرد روحانی و محبوب که همه به او ارادت

دروغ افغانی زنده گردید.

دروغ افغانی زنده گردید.

دو تصویر: لحظه یی که صابر شاه کابل بسوی خوشه گندم را بر دست

گذاشتند و هر کس بی کار خود روان شد. در خانه ها در میان مردم از جریان جرگه سخن ها بود مردم با مسرت از این عمل استقبال میکردند به خاطر اینکه بعد از گذشت سالها، مشران آنها، شاه آینده افغانستان را انتخاب میکنند، خوش بودند از اینکه صاحب اختیار میشوند و خود سر نوشت خویش را تعیین مینمایند.

روز دوم جرگه فرا رسید، باز هم اعضای جرگه در مزارع شیر سرخ گرد آمده، جرگه ساعت ها دوام کرد اما موقعی مینی بر انتخاب شاه میسر نمیشد، اگر چه تعداد زیاد دی به حاجی جمال خان رئیس قوم محمذایی و احمد خان ابدا لی دیگر موافقت نشان نمیدادند، هر یک از قبایل آرزو داشتند

شد، خانها و اشخاص بر جسته قبایل نیز گرد آمده، همه دور هم نشستند و لحظه بعد جرگه آغاز شد. نور محمد خان غلجایی از گوشه یی با صدای نسبتاً بلند همه را مخاطب قرار داده گفت:

روسا، خانها و مشران محترم! حالا روزیست که ما باید زمامدار خود را انتخاب کنیم شخصی را انتخاب کنیم که ممبر واداره کننده واقعی کشور باشد، تا اکنون به نسبت نداشتن یک زمامدار افغان از هم متفرق شده ایم، و در این فتن متحلل خسارات بزرگی گردیده ایم و در طول مجادلات در ایران، هرات، قندهار و اطراف آن مشکلات داخلی وطن ما بسیار زیاد شده است، بعد ازین به خاطر آرامی و آبادی وطن باید اتحاد و اتفاق داشته باشیم و با هم ستی یکدیگر بار اسارت ز ما نه ها را از شان ه های خود دور کنیم، اختیار و ات را بدست خود بگیریم و این وطن را نظم بدهیم و به هیین خاطر اینجا جمع شده ایم و از میان خود کسی را که شایسته زمامداری میدانید انتخاب

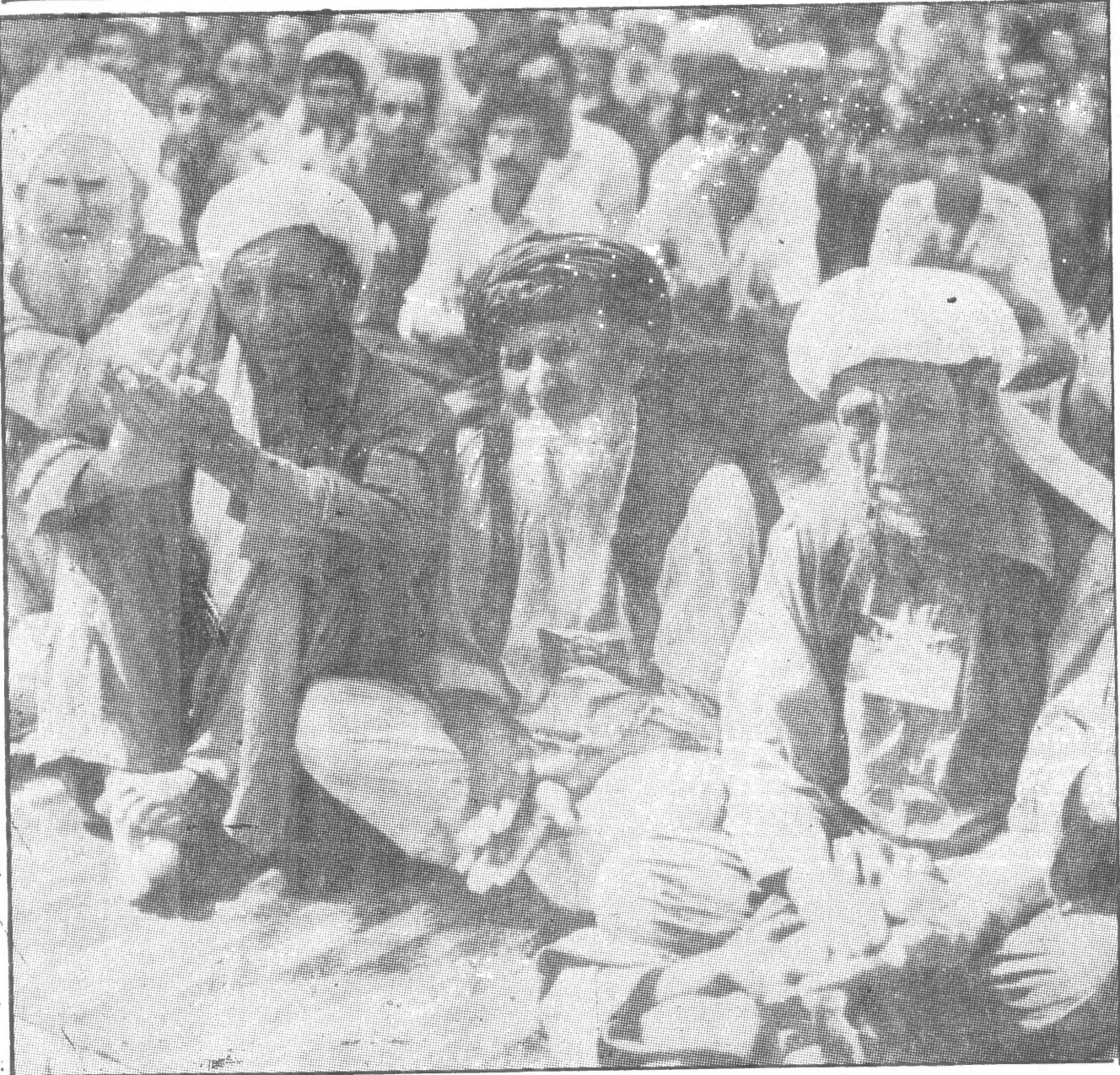
زمانیکه سخنان نور محمد خان غلجایی به پایان رسید، همه با هم به مباحثه و مناقشه پرداختند، بعضی پیشنهاد ها بنا بر دلایلی پذیرفته نمیشد، اقوام و قبایل مختلف شامل جرگه هر کدام رئیس خود را به حیث شاه پیشنهاد میکردند اما توسط عده یی از اعضای جرگه رد میکردید. صحبت ها به درازا کشید اما هیچ نتیجه نداد، بناء جلسه امروز رابه فردا

افغانستان

لویه جرگه مرجع اتفاق نظر نماینده گان مردم افغانستان میباشد. درین

مردم با استفاده از غنچه پسنیده جرگه ها مشکلات خویش و حل و فصل مینمایند.

ترکیب لویه جرگه کنونی ج.د.ا.

در لویه جرگه تاریخی با عظمت که امروز در شهر کابل تدویر یافته است اعضای شورای انقلابی ج.د.ا. اعضای شورای وزیران ج.د.ا. اعضای سر محکمه ج.د.ا. اعضای لوی خارنوالی ج.د.ا. و معاونین آن. اعضای کمیته اجرا لویه جرگه ملی ج.د.ا. روسای جبهه ملی ج.د.ا. و روسای معادل آن. روسای کمیسیون مصالحه ملی ولایات و معادل آن. نمایندگان گانی از احزاب سیاسی اتحادیه های صنفی اتحادیه کوربا تبه های دهقانان س.د.ج.ا. اتحادیه زور نا لیستان انجمن نو پسنده گان اتحادیه هنر مندان شورای سراسری زنان افغانستان انجمن حقوقدانان اتحادیه پیشه وران ج.د.ا. اعضای کمیسیون عالی مصالحه ملی روسای کمیته های اجرا لویه جرگه های ولایات و معادل آن. نماینده گان شهرهای مراکز ولایات و معادل آن و نواحی اعضای کمیسیون تسوید قانون اساسی که به کار آن نماینده گان جرگه اقوام و قبایل ج.د.ا. نماینده گان جرگه کوچیان نماینده گان جرگه ملیت هزاره نماینده گان شورای عالی غاما و روحا نیون ج.د.ا. اکادمیسین هاو کاندیدان اکادمیسین نماینده شورای مشور قسسی اقتصادی ج.د.ا. قهرمانان ج.د.ا. و قهرمانان کارج ج.د.ا. نماینده گان قوای مسلح ج.د.ا. و نماینده گان جرگه های ولسوالی هاو علاقه داری ها اشتراک دارند.

لویه جرگه ۱۰۸۸۰۵۱۰ ش.د.ر زمان میرویس نیکه

بعد از سقوط دولت سیموریان هرات و نواحی شمالی و حدت ملی زمینه برای تعرض صفویان ایران به افغانستان مساعد گردید و دولت صفوی ایران بایکا بردن روش تفرقه اندازی و دامن زدن به تعصبات مذهبی پیوسته به قدر خود می افزود. گرگین نماینده سیاسی آن دولت در قندهار از هیچ نوع ظلم و تجاوز پالای افغانستان دریغ نکرده و لایحه طلب پرستان افغانستان در صدد از پا درآوردن گرگین شدند و دست به تدویر جرگه های ملی زدند تا به وسیله آن سرنوشت خود را به دست خودشان تعیین نمایند.

بدین ترتیب تدویر نخستین لویه جرگه ملی در سال ۱۰۸۸ به ابتکار میرویس خان هوتک و پیداد مسمی در تاریخ کشور مایشمار می رود. این جرگه به رهبری میرویس خان توانست نقش مؤثری را در حیات اجتماعی و سیاسی جامعه ما بازی نماید و به این طریق هسته اولیه حکومت ملی در افغانستان با مساعی بیگانه و وطن پرستانه میرویس خان و همکارانش به میان آمد.

در سومین جلسه این جرگه بزرگ ملی و تاریخی تصمیم اتخاذ شد که گرگین با قسطنطنیه آن یکجا مسموم گردد و حکومت آزاد ملی تأسیس گردد. درین جرگه وظایف رهبران و قبایل مربوطه تعیین شد تا برای حفاظت از استقلال و مقابله با هرگونه تهدید نظامی دولت صفوی آماده گردند. خصوصیت بارز این جرگه تاریخی آن بود که نماینده گان تمام اقوام و قبایل و ملیت ها از پشتون، تاجیک، هزاره، ازبک و بلوچ بجهت یک نیروی واحد ملی در آن اشتراک داشته و مقر را تاجیکه را عملی نمودند.

لویه جرگه ۱۱۲۶ ش.د.ر زمان احمد خان ابدالی

باسقوط دولت هوتکی ها بار دیگر دست تسلط دشمن بر سر زمین افغانستان دراز گردید و نادر افشار شهبهرا ت، فراه، قندهار و غیره را به تصرف خود درآورد و به عزم تسخیر هندوستان گریخت.

نادر به منظور فتح هند عده از افغان ها را شامل اردوی خود نمود که در زمره آنها احمد خان پسر زمان ابدالی که جوان رشید و باشعرا بود نیز وجود داشت. از آنجا بیکه افغان ها خاطرات تلخ استبداد و بیدادگری های گرگین نماینده دولت صفوی را فرا موش نکرده بودند، در صدد از پا درآوردن او در بودند. به این اساس نماینده گان تمام اقوام، قبایل و ملیت ها اعم از پشتون، تاجیک، ازبک و هزاره به رهبری نور محمد غلجایی واحد خان ابدالی به طرف قندهار حرکت کردند و تصمیم تدویر لویه جرگه را به خاطر تعیین سرنوشت کشور اتخاذ نمودند. این لویه جرگه در سال ۱۱۲۶ در عمارت هزار شیر سرخ در دایخل قلع نظامی نادر آباد تدویر گردید. جلسات آن مدت نه روز دوام کرد و به یروز نهم جلسه احمد خان ابدالی توسط صابر شاه کابلی که از جانب جرگه موقت شده بود، با گذاشتن خوشه گندم ببردستار احمد خان اورا شاه افغانستان نامر فی کرد و شاه ملان جرگه اورا به اتفاق آرا به حث پادشاه افغانستان تعیین کردند. این جرگه نقش مؤثری را در تاریخ سیاسی و اجتماعی افغانستان و در تحکیم و تنظیم دولت ابدالی و اداره آن بازی نمود.

دولت ابدالی در افغانستان که محصول مباحثات و مذاکرات جرگه ملی و تاریخی ۱۱۲۶ شیر سرخ میباشند از ۱۱۲۶ تا ۱۲۲۲ هجری قمری مدت نود و شش سال دوام نمود که قسمتی ازین تاریخ خصوصاً عصر احمد شاه درانی ملو از افتخارات تاریخی و ملی بود و قسمت دیگر آن را نفاق داخلی، خانه جنگی ها و کشمکش های شهبزاده گان سمدوایی و افغانستان تشکیل میداد که این عوامل زمینه را برای مداخله انگلیس ها در امور داخلی افغانستان فراهم ساخته و عواقب بس ناگوار و دردناک را برای مردم ما به بار میافزاید.

لویه جرگه زمان جنگ اول جهانی

این لویه جرگه که به تعداد پنجاه و چهار نفر نماینده مردم در آن شرکت داشتند به تاریخ ۱۲۹۶ هجری در قصر سلام خانه در شهبزکابل دایر گردید. درین جرگه نماینده گان تمام ملیت ها، اقوام، قبایل و نماینده گان روحانیون، علما و موسسات ملکی و نظامی اشتراک نمودند.

در جرگه در باره احوال و اوضاع سیاسی جهان و رویداد جنگ جهانی اول بحث و مذاکره به عمل آمده و فیصله گردید که افغانستان سیاست بی طرفی و عصبی خود را حفظ کند. سراج الاخبار این موضوع را در شماره چهارم سال چهل و چهل و پنج نشر و با اطلاع عامه رسانید: «به همه اهالی افغانستان اعلان میگردد که روش حکومت متبوعه ما درین جنگ عموماً سراسری اردو یا بیطرف و غیر جانبدار میباشند، یعنی با هیچ یکی از دولت های بیگانه با هم دیگر خودشان به جنگ در میافتند به هیچ وجه منوالر چه مشارکت ندارند، به هیچکدام از دولت های متخاصم با ما امداد مالی و تسلیحاتی نمیکنند و بر ملک هیچ یک از دولت های متخاصم تجاوز نمی ورزد، اما این شرط تا به وقتی اعتبار دارد که از طرف آنها نیز بر منافع خصوصیه دولت افغانستان تجاوز وقوع نیابد».

مارسم و رواج، زنده گی مشترک، برادری، تفاهم نیک با یکدیگر و صلح و دوستی را از نیاکان خویش به ارث گرفته ایم.

سنت پرافتخار

تمام اعضای جرگه آزادانه میتوانند در حل مسایلی ملی و اجتماعی سهیم شوند و اظهار رای نمایند در حقیقت جرگه های ملی در جامعه ما مثل اراده مردم مامیباشند. آنچه بر ارزش و اهمیت این جرگه ها در طول تاریخ حیات سیاسی و اجتماعی مردم ما میافزاید همان جنبه های تطبیقی و عملی دساتیر این جرگه ها است که بدون تعلل عملی میگردد. این راه باید متذکر شد که این چنین جرگه ها نه تنها مشخصه اقوام قبایل و ملیت پشتون ساکن افغانستان بوده بلکه در بین سایر اقوام قبایل و ملیت های با هم برادر (تاجک ها، هزاره ها، ازبک ها، بلوچ ها و ترکمن ها) نیز با انواع و اشکال مختلف و خاص وجود داشته و در سطوح مختلف حسب ضرورت زمان دایر میگردد، علاوه بر جرگه های ملی که تصاویر و دساتیر شان حقیقت و تبعیض و قانون را داشته و تعمیم آن بر فرد افغان فرض ملی شمرده می شود. به صورت عموم اقوام و قبایل ساکن کشور ما دارای

در جامعه ما میباشند. جرگه در جامعه افغانی جلسه مهمی است که جهت حل مضامین اجتماعی و سیاسی دایر گردیده و فیصله آن حقیقت قانون را به خود اختیار میکند. پدران و نیاکان ما در طول تاریخ جهت تنظیم حیات اجتماعی دارای قوا نبین بودند که این قوا نبین مطابق شرایط اجتماعی و وقتا فوقتا از طریق همین جرگه های قومی و ملی تثبیت میگردد که تاکنون به همان ارزش و اهمیت خویش پایرجاست و اگر کسی به این قوا نبین اجتماعی که از طریق جرگه ها وضع میگردد مخالفت ورزد، مورد نکوهش و مایه قرار میگردد. جرگه های ملی و قومی عموماً حقیقت قوه مقننه و اجرائیه را در بین مردمان دارا میباشند زیرا در طول تاریخ موسفیدان و بزرگان مردم اکثر آسایل داخلی و خارجی جامعه را از طریق همین جرگه ها حل مینمودند. یکی از خصوصیات ویژه گی های بارز جرگه های ملی در کشور ما این است که

اجتماعی و رژیم های دولتی و تغییراتی در سطح تکامل فرهنگی آن رخ میدهند، تغییراتی که ناچار در جهت بفرنج شدن، یعنی در سمت تکامل است ولی یکی از ویژگی های بارز اجتماعی و ملی یعنی جرگه مقام خویش را در حیات اجتماعی و سیاسی مردمان حفظ نموده است. با انکشاف حیات اجتماعی در افغانستان قدیم و استقرار نظام سیاسی زمینه تشکیل اجتماعات هر چه بیشتر گسترش یافت. به همین منظور است که جرگه ها یا مجالس محلی بنام های سبیتی و سپیه که نه تنها هسته تشکیل اجتماعات در سطح محلی بود بلکه بر حسب ضرورت زمان که در جهت حل مسایل مهم حیات اجتماعی نقش اروزند و تاریخی را بازی مینمودند به میان آمدند، این جرگه هاو مجالس ملی عنصر عمده تیارز و انکشاف حیات سیاسی و اجتماعی در افغانستان گردید. و این سنت دیرینه و غنچه پرازش تا امروز در جامعه ما مقام ارجمندی دارد و یکی از ممیزات عمده دموکراسی

سرزمین جرگه ها

جامه مردم در باره سر نوشت خویش و کشور خویش تصمیم میگیرند

لویه جرگه سال ۱۳۰۱

امیرامان الله خان با طرح قوانین و اصلاحات اداری، دو لایه را از چار چوب استبداد و مطلقیت که میراث دوره گذشته بود تا حدود زیادی رهایی بخشید، در سال ۱۳۰۱ نخستین نظام مینا به اساسی افغانستان به منظور تأمین رفاه عامه طرح و تصویب نماینده گان ملت رسید.

درین نظام مینا و جایب و وظایف دولت در برابر مردم و از مردم در برابر دولت واضح ساخته شد. به منظور تصویب مواد مندرج قانون مذکور و شرکت مردم در مسایل مهم، ضرورت به میان آمد تا لویه جرگه نماینده گان مردم دایر گردد. به این ترتیب لویه جرگه در سال ۱۳۰۱ به اشتراک هشتصد و هفتاد و دو نماینده در شهر جلال آباد دایر گردید، جرگه مذکور جلسات خود را پیرامون بحث بر مسوود نظام مینا به اساسی در فضای کاملاً آزاد و با در نظر داشت منافع ملی ادا می داد و آنرا یک کام سودمند در حیات اجتماعی مردم مانتقی نمود. زیرا در تاریخ افغانستان نخستین بار بود که دو لایه طرح نظام مینا به اساسی راه مینا به قانون اساسی کشور در معرض شورش و بحث نماینده گان قرار میداد.

جنگ دوم جهانی و لویه جرگه افغانستان

جنگ دوم جهانی که توسط فاشیسم شعله ور گردید، در ظرف دو سال تمام اروپا را فرا گرفت و خطرات آن تمام جهانی را تهدید میکرد و بیم آن وجود داشت که تمام دست آورد های بشریت را منهدم کند.

دولت های فاشیستی و ملیت رستی تلاش میکردند تا افغانستان را به بندهای غیز تجار و کار گیرند، جواسیس هنری به خاطر توسعه نفوذ فاشیسم فعالیت گسترده را سازمان داده بودند که کشور ما را نیز در بر گرفت.

در چنان موقع حساس تاریخی لویه جرگه مردم افغانستان در دورانی یافت. پیرامون موضوعی افغانستان نسبتاً در رابطه به جنگ تصمیم اتخاذ کند. فرمان تصویب لویه جرگه مبنی بر بحث و مذاکره پیرامون سیاست افغانستان در مورد جنگ دوم جهانی به تمام ملیت ها، اقوام و قبایل کشور صادر گردید. پس

کابل گردیدند. لویه جرگه به اشتراک یک هزار و نهصد و بیست و یک نفر در قصر سلام خانه تدویر گردید. در جرگه پیرامون موضوع سیاسی جبهه نو افغانی نسبتاً و تصامیم دولت در زمینه موقف سیاسی آن در قبال جنگ دوم جهانی و طرق اخراج مستخدمین و کارمندان آلمانی و ایتالیایی از افغانستان به بحث و تصمیم ذیل را اتخاذ نمود:

جرگه تصویب میدارد که به خاطر حفظ استقلال کشور مستخدمین و کارمندان آلمانی و ایتالیایی تحت شرایط مصووم به کشور های شان برگردانند. تصویب

ما نماینده گان مردم افغانستان که برای لویه جرگه کابل آمده ایم تصور میسپ میداریم که خط مشی سیاسی افغانستان مبنی بر تقویت سیاست بی طرفی و عینیت، کاملاً درست است. لذا ما نماینده گان لویه جرگه میخوانیم که سیاست بی طرفی را که مل کشور کاتال نگذاشته شده در آینده هم به طور قطعی و در دست باید حفظ شود. افغانستان میخواند در ساحه صلح، با دول متخاصم و مخصوصاً با همسایه گان خود رزنده گی کند، مردم افغانستان حاضر نیستند، هیچ خواستی یا مطالبه ای را که مستقیم یا غیر مستقیم متضاد شرف و عظمت و استقلال ما باشد مورد بحث قرار دهد و به هیچ صورت به هیچ قدرتی موقوفه نخواهد شد تا از خاک افغانستان به مقاصد نظامی استفاده کند.

درین لویه جرگه نماینده گان مردم در واقعیت امر بر حسن همجواری و دوستی خنده ناپذیر افغانستان و اتحاد شوروی یک بار دیگر صحنه گذاشتند.

لویه جرگه سال ۱۳۴۳

منا سبب تغییر عادلانه تولیدی، ستم های ملی و اجتماعی عکس العمل های مفهومی تمام طبقات مردم افغانستان خصوصاً در شرف گسترش و تحولات روز افزون در جهان انکشاف حیات اجتماعی و ظهور جنبش و نهضت های ملی و دموکراتیک در مائورای افغانستان بر او ضاع در این کشور مطا به خشک و مائورای بی تا سیر نبود، استبداد فئودالی، ظلم و اربابان و دستگاه ها که سیاست ستمی کشور در چنین شرایطی

های آزادی خواه و تحول طلبی هر چه بیشتر در کشور گسترش می یافت حلقه های روشنفکران هر جا سخن از نهضت میزدند و خواستار آزادی بیشتر بودند، قانون اساسی اینکه ضامن سعادت و رفاه اجتماعی در جامعه بوده باشد در آن زمان بشکل درست وجود نداشت، زیرا اصول اساسی ۱۳۰۹ که سی و چهار سال قبل تحت شرایط به خصوص تهیه شده بود به هیچ صورت پاسخگوی خواست مردم نبود.

بدین لحاظ دولت به منظور کسب رضایت مردم اقدام به تجدید نظر بر قانون اساسی کشور نمود، بدین ترتیب از جانب مقامات حاکمه، کمیسیون جهت تصویب و تنظیم قانون اساسی جدید توطیف گردید. کمیسیون مذکور بکار خویش آغاز نمود و نتیجه کار خویش را که عبارت از مسوده قانون اساسی بود به لویه جرگه تقدیم کرد. بدین ترتیب لویه جرگه به اشتراک چهارصد و پنجاه و دو نماینده در عمارت قصر گلخا نه دایر گردید. جرگه در مدت دوازده جلسه و پیم، بر تمام مواد مسوده قانون اساسی افغانستان بحث و غور نمود و در نتیجه قانون اساسی افغانستان را که شامل یازده فصل و یکصد و بیست و هشت ماده بوده تصویب رساند.

درین لویه جرگه، نماینده گان مردم از مبارزات عادلانه برداردن پشتون و بلوچ، حمایت و تمکیناتی کامل به عمل آورد. درین مورد در قسمتی از اعلامیه لویه جرگه چنین آمده است: ما نماینده گان مردم یکبار دیگر پشتبانی تمام مردم افغانستان را از حقوق حقه برداردن پشتون و بلوچ اعلام مینماییم و در انتظار میباشیم که سر

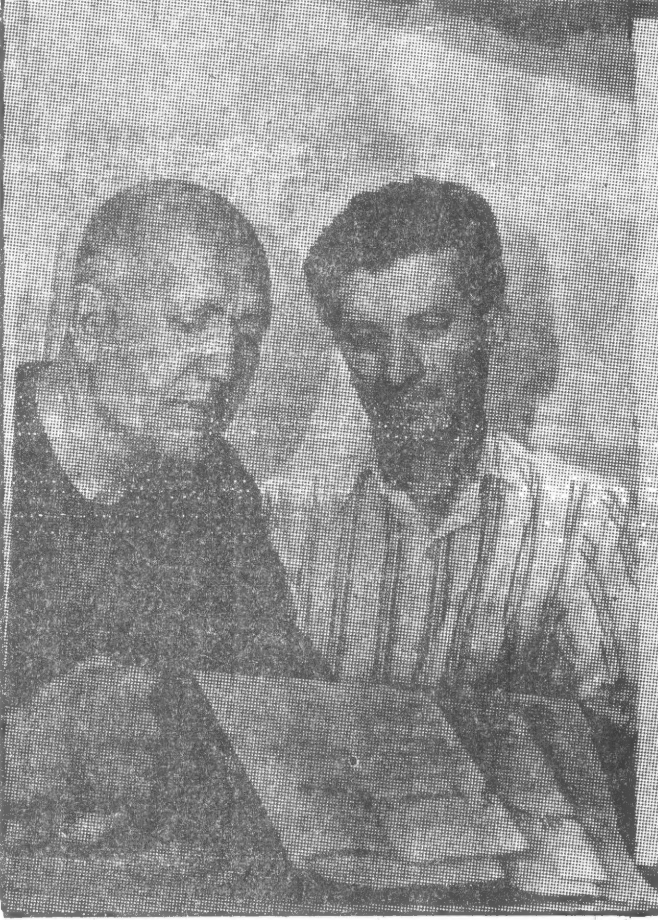
نویشت برداردن پشتون و بلوچ مطابق آرزو های حقیقی مردم و زعمای آن اهل شده و برداردن پشتون و بلوچ به حقوق خود نایل گردند همچنان که در لویه جرگه بر سیاست بی طرفی افغانستان، عدم الحاق در پیمان های ملی، همزیستی مسالمت آمیز، احترام به منشور ملل متحد تأکید صورت گرفت.

سخنانه جرگه ها و لویه جرگه ها در کشور ما سابقه تاریخی دارد. با پیروزی انقلاب ثور این سنت پسندیده روز تا روز غنا یافته است. در پرتو مشی مصالحه ملی این مشی انسان دوستانه و واقعیتان مسائل پس اعمده توسط این جرگه ها حل و فصل میگردد.

لویه جرگه تاریخی که در واقعیت امر لویه جرگه صلح است، نماینده گان مردم یک بار دیگر برای اتخاذ تصامیم تاریخی، تصویب قانون اساسی و انتخاب رئیس جمهور کشور در کابل، این همسند بزرگترین رویدادهای کشور گرد هم آمده اند.

دو عکس ها: نمایی از یک جرگه قومی در ولایت جوزجان و دو نفر از پیشوایان کشورهای مجاور طرح قانون اساسی

حقایق از کمپاین نظر خواهی طرح قانون اساسی

در لویه جرگه تاریخی که امروز تدویر می یابد قانون اساسی جدید کشور به تصویب خواهد رسید. در جریان بیشتر از سده ها طرح این قانون به بنا به سنده بزرگ حقوقی مصالحه ملی و معرضی نظر خواهی آزادانه و دموکراتیک مردم فراوان داشت. ج. د. خ. ۱، و دولت ج. د. خ. ۱، برای آشنایی مردم با طرح و ابراز نظر های آنان کمپاین به سابقه بر سر ساز ما نداده و نه تنها به نشر آن در وسایل اطلاعات جمعی به تیراژ بسیار بلند مبادرت کرد، بلکه طرح را در مردم آبی های وسیع مردم در سراسر کشور نیز مورد مباحثه قرار دادند. دوپهر فته بیش از دو میلیون فرد بالغ افغان پیرامون این طرح مستقیماً به مباحثه پرداختند، طرح تا لویه ها گمانی را بطور کاملی نمود و در عین حال در حدود پانزده هزار نفر تکمیلی و پیشنهادی در مورد ارائه شد که همه آنها در شکل نهایی طرح قانون اساسی به لحاظ به جرگه تقدیم میگردد، مد نظر گرفته شده است.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

از جمله روزنامه حقیقت انقلاب، ثور توانست، طوسی سه ماه نظر خواهی ۶۰ نفر حامی نام ها و مصالحه ها را به نشر برساند و در ایام های که از دید سیاسی و حقوقی عمده بودند، برای نشر عملاق تقدیم داده شد. از جمله نظر یات مخالفین که به تفکر عمیقتر وا داشت.

نیایگان ما

ملی میا شد. به همین گونه پیروزی جنبش رها بی بخش ملی ۱۹۱۹ و ملی را که بر سر نوشت تمام مردم کشور، تأثیر داشته و در آن نماینده گان با صلاحیت کلیه اقوام قبایل و ملیت های ساکن کشور شرکت مینمایند، بنام لویه جرگه یا مجلس کبیر مشورتی یاد مینمایند که بزرگترین مثلث ازاد مردم افغانستان است.

لویه جرگه که در کشور ما مثل مستقیم دوم - کراسی بود و وجود هیچ موسسه دموکراتیک ملی، از اختیارات ملی و عینیتی جامعه ما در طول تاریخ پر شکوه آن محسوب می شود.

قابل یاد آوری است که لویه جرگه ها در تاریخ کشور موجود بسی تحولات عظیم سیاسی و اجتماعی بود. است. تا جاییکه اکثر آنها باعث تشکیل دولت های نیرومند در کشور ما گردید. به گونه مثال در قرن هجده ما تشکیل دودولت نیرومند هوتکیان و سمدوز - ثیان محصول تدابیر و فیصله های همین جرگه های

پیروزی انقلاب شکو همنند نور چندین مرتبه لویه جرگه ها غرض بحث پیرامون مسایل ملی در کشور ما انعقاد یافته و نماینده گان مردم تدابیر لازم را در جهت حل مضامین اجتماعی و سیاسی اتخاذ نمود. و بر تطبیق آن تأکید نمودند.

با پیروزی انقلاب ثور در هم شکستن طلسم سیاست های ظالمانه، راه جهت حل مسایل ملی و اجتماعی برای اشراک عموم مردم افغانستان آماده گردید و دولت جمهوری دموکراتیک افغانستان با ارج گذاری اراده مردم بیش از پیش زمینه را برای بسپج و تشکیل نیرو

های ملی و وطن پرستانه از طریق جرگه ها عالی ملیت زخم کش هزاره نیز ازین گونه اقدامات ملی و مردمی حزب دولت جمهوری دمو - گرا تیک افغانیستان میباشد.

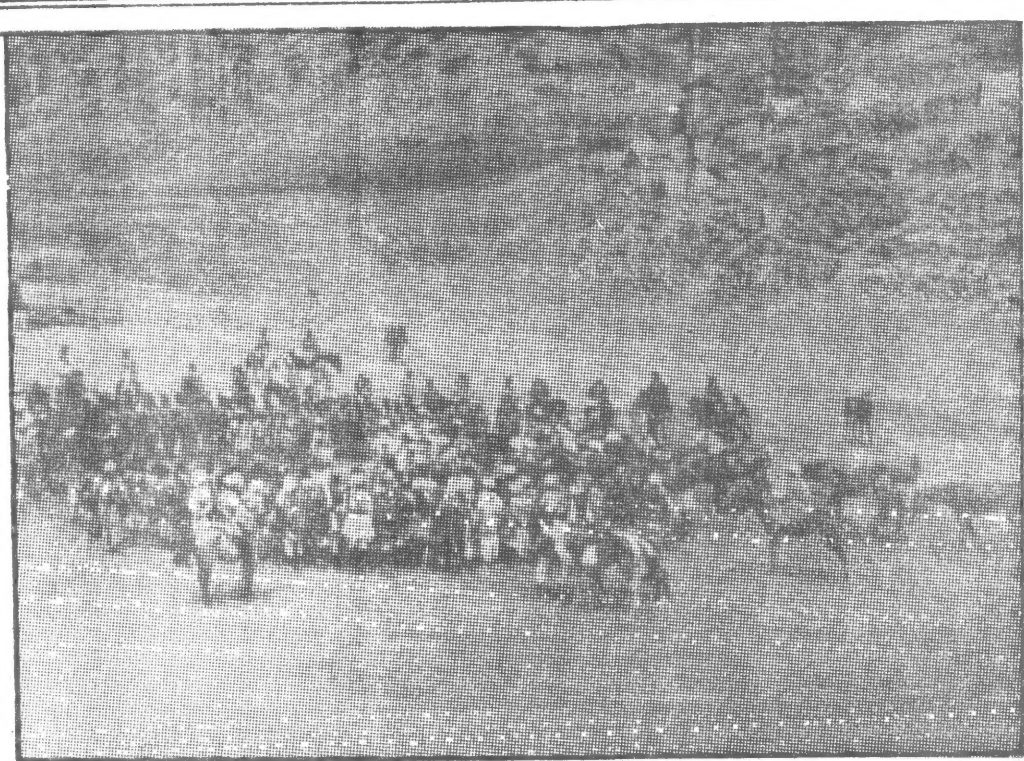
اکنون که ما در آستانه تدویر دومین لویه جرگه در

های ملی و وطن پرستانه از طریق جرگه ها عالی ملیت زخم کش هزاره نیز ازین گونه اقدامات ملی و مردمی حزب دولت جمهوری دمو - گرا تیک افغانیستان میباشد.

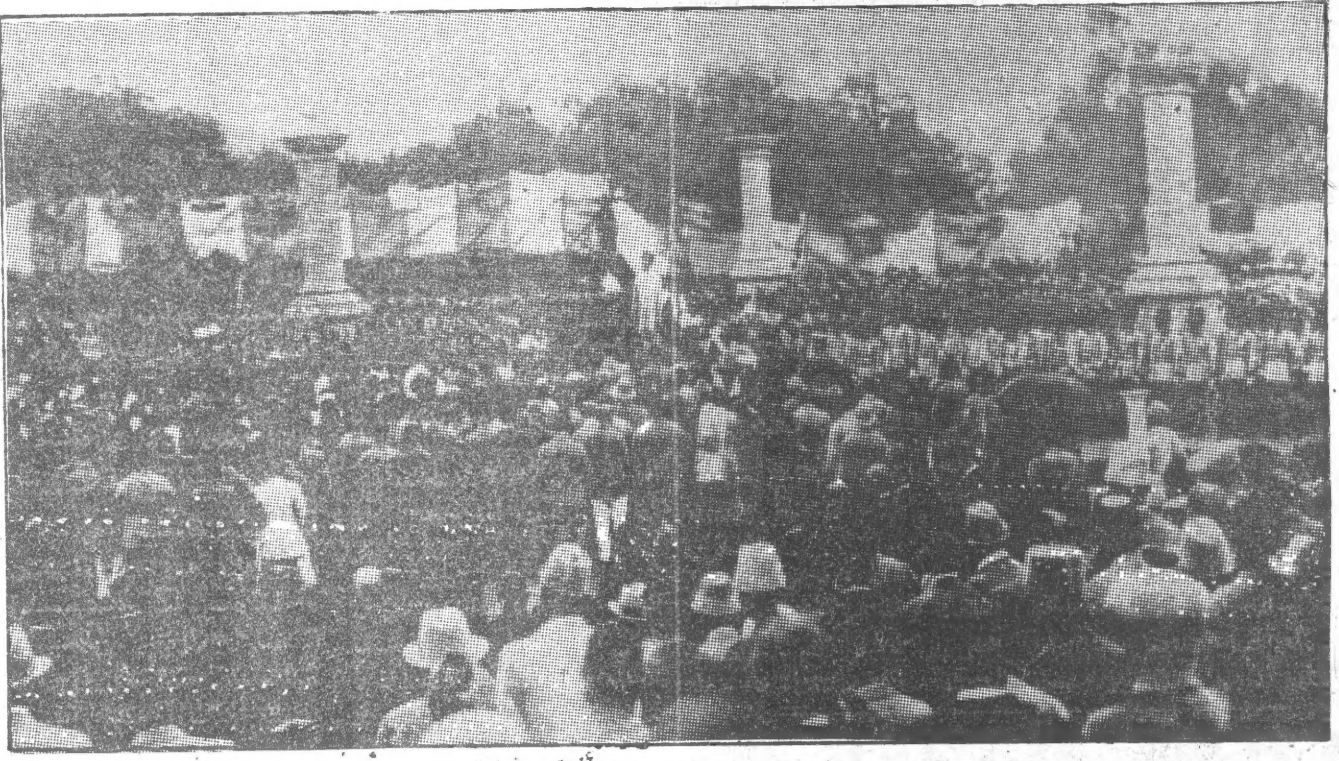
اکنون که ما در آستانه تدویر دومین لویه جرگه در

های ملی و وطن پرستانه از طریق جرگه ها عالی ملیت زخم کش هزاره نیز ازین گونه اقدامات ملی و مردمی حزب دولت جمهوری دمو - گرا تیک افغانیستان میباشد.

مردم مادر شریکهای سر نوشت ساز تاریخی گرد هم آمده ، در جرگه ها و لویه جرگه های بیامون مسایل مهمی که فرا راه آنها قرار داشته است تصمیم اتخاذ و آنرا در عمل تحقق بخشیده اند ، نزد مردم ما تصمیم اتخاذ شده در جرگه ها و لویه جرگه ها حکم قانون را دارد .
عکسها : امیرامان الله غازی
حین ایراد بیانیه دوازدهمین جشن بعد از استرداد استقلال کشور در بغلان نمای یکی از جرگه های قبل از قیام آزادی بغلی مردم ما علیه استعمار انگلیس .

قهرمان معرکه استقلال

درباره غازی امان الله خان

افغانستان جریان داشت. مواد نظامی به اساسی در جلسه قرار میگردید. اشتراک کننده گان روی آن مباحثه میکردند. نخستین ماده قانون قرائت گردید: «افغانستان، کشوریست آزاد و مستقل». صداهای هیجانانگیز بلند شد. هیچ تردیدی نبود. بر اساس اعتقادی که نماینده گان جرگه بر سر امان الله خان داشتند، اکثر مواد قانون اساسی را تصویب نمودند: «شاه غیر محمول است»، «مطبوعات و اخبارات داخله آزاد می باشد»، «همه افراد که در مملکت افغانستان میباشند بلا تفریق دینی و مذهبی تیمه افغانستانی گفته میشوند»، «کالاهای افغانستان در امور دینی و مذهبی آزادی کامل دارند»، «در افغانستان اصول اسارت (برده گری) پالک موقوف و به پیگار به کلی تحریم است... تصویب قانون اساسی، نخستین قدم بزرگ در پرنامه اصلاحات امان الله خان بود. شاه امان الله صادقانه کار میکرد، و با اینکه بعضی اشتباهاتی از او سر میزد باز هم طرف اعتقاد مردم قرار داشت. او هم در کارهای بزرگ به آرای عامه مراجعه میکرد و برای حل مسایل دشوار، لو به جرگه ها و لویه جرگه ها میگرد. امان الله خان در حین انقشاشات علیه اورد چون ۱۹۲۴ باز هم لو به جرگه ها فرا خواند تا با لایق نظامی و اوضاع هیجانی بود. در آن طرف «خط دیورند» انگلیس ها را تشویش جدید فرا گرفته بود. باز هم همان قهرمان استقلال و باز هم همانمشران نماینده گان مردم و وطن پرستان قهرمان یکجا شده بودند. درین لو به جرگه، امان الله خان برخاست و چون عادت دایمی خود به طور شفاهی، با «زبان شیر و شکر»، پشتو و دری گفت: شما نماینده گان حقیقی ملت معظم که برای کشور و بخت و تصویب حیاتی ترین مسایل تحکیم استقلال و اعتدالی کشور، گرد آمده اید، باید روی این مسایل به طور و بخت نمایید و آن طوریکه مردم تان آرزوی حل و فصل مسایل را دارند، آنرا تصویب نمایید. در ختم بیان امان الله خان صداهای تأییدی اشتراک کننده گان بلند شد. درین جلسات اساسی بحث روی مؤلفه نخستین نظامنامه اساسی افغانستان یعنی نخستین قانون اساسی

تصدیه لین تلگراف و تیلو بین مرکز و ولایات کشور روی دست گرفته شد. ستیشن های برقی در پغمان و جلال آباد و قندهار زیر کار گرفته شد، به کارخانه های چرم گری و پاروت سازی، سمنت و گورگ برق داده شد، کارخانه های ترمیم موتور و پرورده سازی، صابون و عطریات، تختا بی و پارچه پانی، نجاری و بیخ سازی، پنبه و روغن کشی در قندهار، مزارشریف و وهران تأسیس گردید، و اعمار ده ها فابریکه دیگر در نظر بود. درین مرحله پنجاه ساله اما نخله خان (۱۹۲۴-۱۹۱۹) شخصاً در راس همه قوه های دولتی به شکل فعال قرار داشت، صمیمانه کار میکرد، لباس یخن بسته از پارچه های وطنی می پوشید، به تخیل و عیاشی نمی پرداخت و روزها تا نیمه شب بیدار میگرد. حال دیگر زمانی رسیده بود که باید بر پیگر بقایای نظام برده گری و فئودالیسم ضربات مرگباری فرود آورده میشد، او با الهام گیری از میروسی نیگه و احمد شاه بابا که نژاد دوی مقام و مرتبت والا داشتند در ۱۹۲۲ لو به جرگه را فرا خواند. مشتعل و مشتاد دو تن نماینده از اقوام قبایل و ملیت های مختلف ساکن در کشور، در شورای دلیزیر جلال آباد گرد آمدند. اوضاع هیجانی بود. در آن طرف «خط دیورند» انگلیس ها را تشویش جدید فرا گرفته بود.

باز هم همان قهرمان استقلال و باز هم همانمشران نماینده گان مردم و وطن پرستان قهرمان یکجا شده بودند. درین لو به جرگه، امان الله خان برخاست و چون عادت دایمی خود به طور شفاهی، با «زبان شیر و شکر»، پشتو و دری گفت: شما نماینده گان حقیقی ملت معظم که برای کشور و بخت و تصویب حیاتی ترین مسایل تحکیم استقلال و اعتدالی کشور، گرد آمده اید، باید روی این مسایل به طور و بخت نمایید و آن طوریکه مردم تان آرزوی حل و فصل مسایل را دارند، آنرا تصویب نمایید. در ختم بیان امان الله خان صداهای تأییدی اشتراک کننده گان بلند شد. درین جلسات اساسی بحث روی مؤلفه نخستین نظامنامه اساسی افغانستان یعنی نخستین قانون اساسی

زیادی ساخت، در پایتخت بر علاوه لویه جیبیه، لویه های امان و امانی توسط پرو-فیسوران فرانسوی و جرمنی از استادان داخلی تأسیس گردید. مکاتب رشدیه غازی، رشدیه استقلال، تلگراف، رسامی، نجاری، معماری، السنه، زراعت، دارالمعلمین، رشدیه مستورات، رشدیه جلال آباد، رشدیه قندهار، رشدیه هرات، مزارشریف، رشدیه قلعین و مکتب پلیس، موزیک، کالین باقی، تدبیر منزل زنانه، مکتب طبیه، مستورات و بیشتر از سه صد و بیست و

دو باب مکتب ابتدائیه در تمام ولایات کشور ایجاد گردید. محصلین افغانی به کشورهای خارجی غرض تحصیل اعزام شدند، کتابخانه ها ایجاد شده و نشرات آزاد ملی به کار آغاز نمودند. امان الله خان خودش در یکی از کورس های بزرگ سالان به حیث معلم در س می داد. دربرو آلمانهای ترقیخواهانه امان الله خان، مردم ترقی پسند افغانستان اثر ژیمی گرفتند، با جدیت خاص مشغول کار اساسی گزاری، اقتصاد ملی می شدند. درین پروسه، فابریکه گوردسازی در دارالامان ساخته شد و تهادب فابریکه قند سازی در جلال آباد گذاشته شد، از شهر کابل الی دارالامان خط آهن کشیده شد و ریل بالای آن به حرکت افتاد، کار کشیدن خط آهن از جنوب به شمال کشور آغاز شد،

وزارتان نگران مردم با اسلحه و آذوقه شخصی در زیر بیرق او جمع شدند، قطعات اردوی ملی «خط دیورند» را عبور کردند و یک و نیم میل تا موضع «بغره» پیش رفتند. انگلیس ها که شکست قوای خود را دیدند، از نیرنگ ویژه خود استفاده کردند، با شرط تصدیق استقلال افغانستان پیشنهاد متارکه نمودند. مذاکرات صورت گرفت و قرار دادرا ولیندی در هشت اگست به امضاء رسید. علی احمد رئیس هیات افغانی در این قرار دادلفزید و قرار داد به نفع انگلیس تمام

نجات و ظلمی محفوظ باشد حکومت ما در افغانستان اصلاحاتی خواهد نمود که ملت و مملکت ما را نندردین ملل متحد جهان جای مناسب مقام خود را حاصل نمایند... این اعلام استقلال کشور بود و اعلام جنگ با فاتح عمده جنگ اول جهانی. این اعلام در شرایط تضاد صورت گرفت که مردم آزاد منشس ما دیگر نمی توانستند زنده گی زنجاری و حقارت آمیز را تحت اسارت انگریز به پیش ببرند و ازده های استعمار و انگلیس به هیچ وجه نمی خواست، کلیه هندوستان را از دست دهد. امان الله غازی مجلس مشوره نظامی را دایر کرد، سیاه اردوی ملی را به سه جبهه: قندهار، پکتیا، خیبر تقسیم نمود. کدام مرکز عالی سوق و اداره اردوی ملی وجود نداشت. تمام قتل این وظیفه سنگین بهوش وی بود.

شد. در قرار داد همان سرحدات زمان جیبیه الله خان یعنی «خط دیورند» علی احمد سیاه وجود هدایات صریح و دستور العمل مفصلی که از طرف مجلس وزرا و شاه امان الله به بلا داده شده بود، معاهده صلح را به ضرر افغانستان امضا کرد. به هر حال در نتیجه حصول استقلال افغانستان، امان الله خان در اذهان مردم ما به حیث قهرمان و معرکه استقلال کشور جای گرفت. امان الله خان بعد از حصول استقلال سیاسی به اصلاحات داخلی و ترقی اجتماعی کشور که یکی از بزرگترین آرزوهای او بود، دست اندر کار شد. نخستین همه متوجه بخش مسوورد علاقه اش یعنی معارف گردید، با دستیار مردم که طالب بیشتر وقت بودند، مکاتیب به شمال کشور آغاز شد،

لویه جرگه: مدرسه تربیت سیاسی-اجتماعی

پوهنوال محمد انور پوهنوال استاد پوهنوی حقوق و علوم سیاسی پوهنتون کابل: افغانستان را کشور جرگه ها بنامند. مردم با شهادت افغان در لحظات خیلی ها حساس زنده گسی. جرگه ها را به منظور حل و فصل مسایل حاد و مهم داخلی و خارجی تدویر نموده و به آرای مردم مراجعه نموده اند. اگر به صفحات شکو هنده تاریخ کشور نظر اندازیم، می خوانیم که دوحزار (ق.م) زمانیکه آریای ها در بلخ متوطن گردیدند در دو مجلس سبیا و سبیا تی به بحث می پرداختند سبیا و سبیا تی، عامه، مجلس نجبا بود و به قول زورمورخ آلبانیسی مجلس سبیا تی عموماً در آریایان قدیم پادشاه را انتخاب می نمودند. کوشانی ها در کاپیسی قدیم لو به جرگه می نشستند و اصلاحات اجتماعی سیاسی و مذهبی تدویر نمودند که در حدود دو هزار عضو داشت. به تعقیب آن در قرن هجده اولین لو به جرگه افغانی در زمان میرویس خان هوتک تأسیس گردید که در نتیجه فیصله های این لویه جرگه و تطبیق عملی آن، به اداره و سلطه صفویان در کندهار خاتمه داد شد. در سال ۱۷۴۷ در شهر کندهار لو به جرگه دیگری تدویر یافت که در آن احمدخان ابدالی بنحیت پادشاه افغانی نستان انتخاب گردید. در جرگه مورخ ۱۸۱۵ م دروژان امارت امیر شیر علی خان که در تبه مرنجان کابل گشایش یافت نماینده گان شامل جرگه باین نتیجه رسیدند: اولاً در داخل مملکت امنیت بهتر شود، ثانیاً وحدت میان مردم تحکیم یابد و ثالثاً حکومت مرکزی تقویت گردد. در رابطه با مسایل بین المللی در ۱۹۱۵ و وقت امیر حبیب الله خان در لو به جرگه مساله اشتراک افغانستان در جنگ عموماً اول مورد بحث

قرار گرفت. قضیه اساسی که درین لو به جرگه مطرح گردید موضوع موضعگیری افغانستان در رابطه با جنگ عموماً اول جهانی بود. نماینده گان جرگه بر بی طرفی افغانستان رأی دادند. در لویه جرگه تاریخی ۱۳۰۱-۱۳۰۲ در جلال آباد و جرگه دوم آن در پغمان شاه امان الله پادشاه ترقی خوا افغانستان برای تحکیم استقلال کشور به آرای مردم مراجعه کرد و مردم پشتیبانی همه جانبه خویش را از اقدام بشرخواهانه شاه امان الله اعلان داشتند. به همین متوال میتوان از تدویر جرگه های سال ۱۳۱۰ زمان محمد نادر شاه، ۱۳۴۲ محمد ظاهر شاه و لویه جرگه زمان محمد داود در ۱۳۵۵ یادآوری نمود. بعد از نور ۱۳۵۷ لویه جرگه دیگری در ۱۳۶۴ در کابل گشایش یافت و در آن تصمیم لازم اتخاذ گردید. واینگ باز جهت تصویب قانون اساسی و انتخاب رئیس جمهور لویه جرگه تدویر می یابد. سیر تاریخی جرگه ها ثابت نموده است به هر اندازه که انتخاب واقعی نماینده گان مردم در لویه جرگه تحقق یابد به همان اندازه تصمیم لویه جرگه شکل واقعی داشته و اثر مستقیم عالی بر خود دار می باشد. اهمیت موضوع درینجا است که تصمیم لو به جرگه به صورت جدی و واقعی تطبیق گردد، در آخر علاوه می نمایم که موسسه سیاسی لویه جرگه در افغانستان یک مکتب مهم برای تربیه سیاسی و اجتماعی مردم افغانستان بوده و می باشد. هر قدریکه از جانب مسوولین امور مملکت باین جرگه مهم دموکراتیک توجه بیشتری صورت گیرد همافه ز رعایت سابقه تاریخی خود را نموده اند. از علما و متفکرین سیاسی مملکت توقع می رود تا در مورد نقش لو به جرگه نشرات بیشتر نمایند. صاحبزاده شعله

تهدا بگذاری

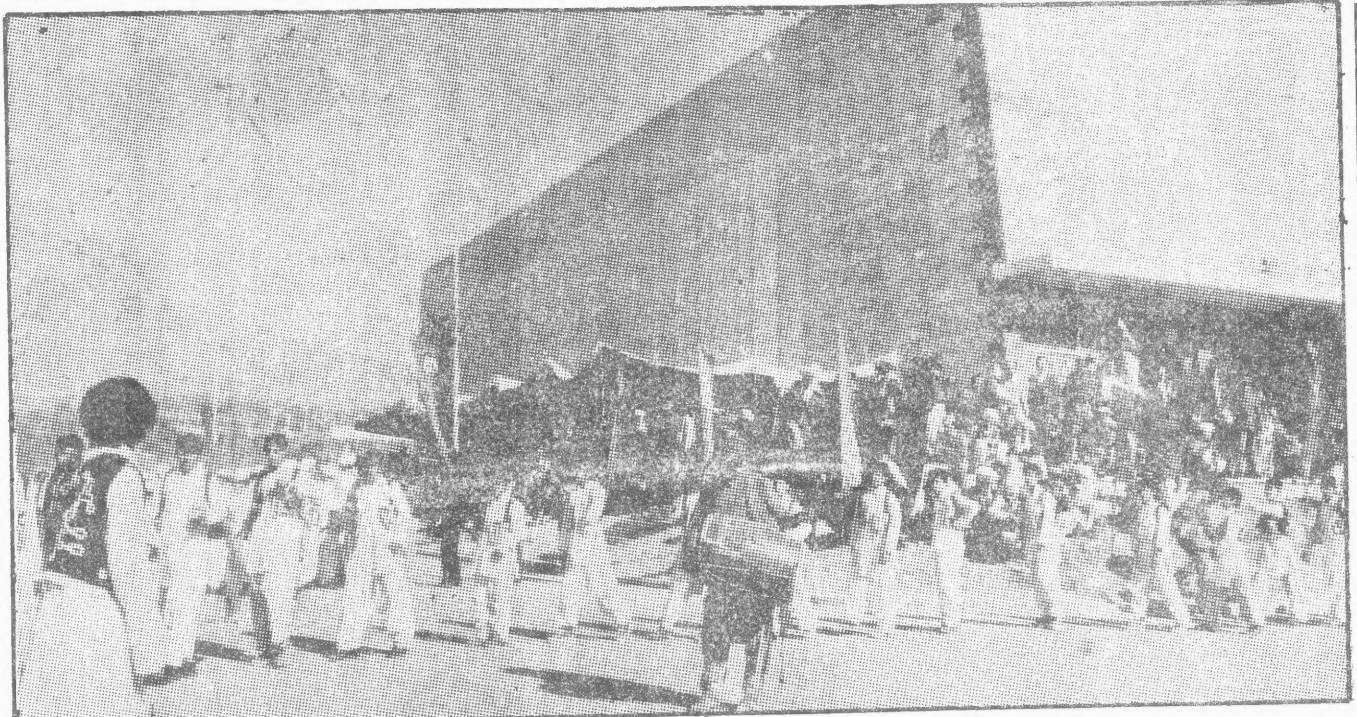
به افتخار تدویر لو به جرگه ج.ا.د. پریوز سنک تهدا ب مکتب ۱۲ صنفی در منطقه یکه توت مربوط ناحیه نهم توسط رفیق فرید احمد مزدک عضو علی البدل بیروی صبیحی کمیته مرکزی ج.ا.د.ا. و منشیسی اول سازمان دموکراتیک جوانان

قتل میرسانند واماکن مقدس
همه ما را تخریب نموده
و به خاک یکسان میسازند

لویه جرگه تاریخی مردم افغانستان گشایش یافت

هموطنان ما تصویر لویه جرگه تاریخی مردم افغانستان را که در حیات سیاسی و اجتماعی مردم ما رویداد بسیار اهمیت و سر نو شیت سبب محسوب میگردد با سرود هاوان های ملی جشن میگیرند. عکس: جوانان هنگام هجری از آن ملی در صحن انستیتو تپولی تخنیک کابل.

رئیس صحنه اول: موند تو مانده ن میله و لوسوالی گشتولایت ننگرهار، جانگل کار گر قهرمان کار

جمهوری افغانستان. اکادمیسین صمد سلیم، حمید الله گران از سازمان زحمتکشان افغانستان، شیخ آیت الله صافی، پریه جنرال مانو کی منگل رئیس امور سیاسی وزارت امور داخله و کالبد اکادمیسین بر هاله احمد شاه جلال ابرار نظر نموده حمایت و پشتیبانی قاطع شان را از گزارش رفیق نجیب الله در لویه جرگه اظهار کردند.

در بیانیه های خود یکبار دیگر در پیشگاه نمایندگان با اعتبار مردم افغانستان تمهید سپردند که در انجام وظایف ومسئولیت های بزرگ وتاریخی ای که شرایط محلی مصالحه ملی به عهده آنها گذاشته است، تا آخرین نیرو و توان سعی و تلاش به خرج خواهند داد.

آنان لویه جرگه صلح را که به مبنای ستن مردم می باشد عالیترین مظهر اراده مردم افغانستان به خاطر استقرار صلح و آرامش و قطع جنگ و خونریزی در کشور دا یسر گردیده است. رویداد با عظمت تاریخی خوانده و از تمام مردم متحد دوست افغانستان دعوت نمودند تا در پرتو قانون اساسی جدید و حدت ملی افغان ها را حفظ و احیا نموده در اعمار جامعه بلا کشیده افغانستان سهم فعال وطنپرستانه شان را اداء نمایند.

لویه جرگه مظهر اراده مردم

کشور ما دور هم آمده اند تا به رسم پسندیده پدران شان بطور دسته جمعی در موارد تذکره تصمیم بگیرند و آن را عملی سازند.

ما یقین کامل داریم که فیصله ها و تصامیم لویه جرگه فعلی همانطور یک مردم ما منظوراند تاثیر مثبت در امر تامین صلح در کشور خواهد داشت.

ایکه اکنون دایر است می باشد زیرا آن ها تمام آرزو های شان را در فیصله ها و تصامیم حاکمیت مردمی شان میدانند. تجربه خود بخود بیا نگر آن است که هر گام و هر اقدام حزب و حاکمیت مردمی مایه نفع توده های میلیونی کشور ما می باشد.

مردم دیدند که حزب ودولت انقلابی شان چگونگی بخاطر تامین صلح و قطع جنگ، مصلحتی آشتی ملی را اعلام داشت و امروز بنا به اراده آنها لویه جرگه بمنظور تصویب قانون اساسی و انتخاب رئیس جمهور دایر است.

لویه جرگه کنونی مظهر اراده مردم سر کشور می باشد. مردم از گرد و گوشه کشور ما بی صبرانه منتظر فیصله ها و تصامیم لویه جرگه

یاده نفر از اعضای خانواده ام را از دست داده ام و مسلماً که ادامه این جنگ جز آب به آسیاب دشمن ریختن حاصل دیگر ندارد.

زما نیکه بنا به اراده مردم صلح در کشور اعلام گردید مردم با شور و علاقمندی از این مصلحتی انسان دوستانه حزب ودولت انقلابی ما پشتیبانی نموده اند.

مردم از صلح بدین گونه که در هرات دیدیم چگونه مردم از صلح بدین گونه که در هرات دیدیم چگونه مردم از صلح بدین گونه که در هرات دیدیم چگونه

پیامهای تبریکه

رأییه عضو شورای انقلابی ج. د. ا. و نماینده منتخب مردم و لوسوالی گشتولایت هرات:

من قوما ندان کند که... نقری و لوسوالی کشک میباید شوم و از چنار سال بدینسو از انقلاب و دستاوردهای آن با جوانان و سایر زحمتکشان و لوسوالی دفاع مینمایم. آنچه مایه آزار مردم ما در سر است سر کشور است جنگ است که بنا به توطئه و دسائیس ارتجاع و امپریالیزم علیه کشور ما سازانده می گردید است من در آتش این جنگ

پیام من از طرف رفیق نجیب الله منشی عمومی کمیته مرکزی ج. د. ا. و رئیس شورای انقلابی ج. د. ا. به مناسبت روز همبستگی بین فلسطین و مردم فلسطین عنوان می شود. منشی ملل متحد به نیویارک میبایست گردیده است.

لجانه جدید به نمایندگی از مردم و وحیگر مست ج. د. ا. بهترین شاد باش و عبادت عتیق خورشید را به مناسبت ۲۹ تیر می باشد. منابه روز همبستگی بین فلسطین و مردم فلسطین که از طرف سازمان ملل متحد اعلام گردیده است ابراز داشته، خنایست و پشتیبانی کامل مردم افغان را نشان داده و عادلانه مردم فلسطین در احقاق حقوق حقه شان اظهار دارم.

مردم صلح دوست افغان نستان مانند همیشه در دفاع از داعیه بر حق مردم قهرمان فلسطین قرار داشته و به طور استوار و قاطع در کنار مردم آزادیخواه و برادر فلسطین قرار دارد. اعمال و حقیقتها غیر انسانی که از جانب صهیونیست های اسرائیلی

پایان دومین اجلاس

دومین اجلاس کمیسیون شورای - چین برای استفاده از منابع آبی در یاهی طی مصاحبه به خبرنگار تاس گفت: که نتایج پشیمان سرحدی در پیروزی در مسکو خاتمه یافت.

شرکت کنندگان این اجلاس پیرامون نهایی ساختن طرح یک پلان برای استفاده از منابع آبی در دریا تا سال ۱۹۹۲ تصمیم اتخاذ نمودند.

پولاد زادی معاون اول وزیر اصلاحات ارضی و ذخایر آبی اتحاد شوروی میبایست.

باستان هنر آفرین

صنعت دستی قالی بافی در کشور ما با گذشت زمان و گذشتن هنر آفرین قالی بافی نه تنها از لحاظ نوعیت و کیفیت تکمیل گردیده و می گردد بلکه اشکال زیبا تر و مرغوب تر به وجود میگرد.

به همین لحاظ قالی بافی دارای شهرت بخصو صی جپانی است، چنانچه تنها در شش ماه اول سال جاری هفتاد فیصد بیشتر از پلان قالی بافی به مارکت های کشور های خارجی صادر گردیده است.

دولت از صنعت دستی قالی بافی حمایت دایمی نموده و تمهیدات لازم در زمینه انتظام نموده است.

عکس: قالی بافی در پلان هنگام فروش قالی در بازار شهر کابل عکاس: میرویس

سقوط پیاره

یک پیاره بو یونگ (۷۴۷) افریقای جنوبی با یکصد و پنجاه نفر سرنشین صبح پریروز در بحر هند سقوط نمود.

باور از نیست که این حادثه در اثر آتش سوزی در داخل پیاره اندکی قبل از فرود آیدن آن به موریس رخ داده است.

کشتی ها برای نجات کشتی ها مربوط به تحقیق و

بیوستن بهشی

یک گروه مسلح بیست و چهار نفری به سرگروبی خان ولس در مربوطات شهر شیرخان مرکز ولایت جوزجان دیروز از جنگ ویرانگری و کشتن دست کشیده، به پروسه مصلحتی ملی پیوست.

اعلامیه آزانس اطلاعاتی باختر

در اعلامیه مورخ ۲۰ غریب ۱۳۶۶ آزانس اطلاعاتی باختر تذکر به عمل آمده بود که گویا حادثه با سه نفر خارجی با طواهر اروپایی صورت گرفته تصور میرفت که آنها در یکی از باندها گروهبای آشتی ناپذیر از خاک پاکستان وارد قلمرو ج. د. ا. گردیده و تصادم مسلحانه را با قوای حکومتی انجام میدادند. بدین ارتباط آزانس اطلاعاتی باختر صلاحیت دارد اعلام نماید که تمام تلاش های از گانهای مسؤول در جهت بر ملا ساختن این موضوع و به خصوص تثبیت هویت افراد متذکره در محل حادثه به جا نگذاشته

عودت به وطن

پنجاه هفت قایل شامل دو صد هفتاد و شش تن از هموطنان ما که قبلاً از ولایات هرات و کنر به ایران و پاکستان رفته بودند اخیراً با استفاده از اعلام مصلحتی ملی دو باره به وطن عودت نمودند.

با این هموطنان مساعدت ها و کمکهای لازم صورت گرفته و به مناطق مسکونی اصلی شان انتقال داده می شود. صلح آمیز شانرا از سر کر کنند.

پایان کنفرانس بین المللی

کنفرانس بین المللی پیرامون (جهان فاسد) اسلحه ذروی و عدم تشدد بعد از مباحثات سه روزه در تا شکند مرکز جمهوری ازبکستان اتحاد شوروی دیروز پایان یافت.

در جلسه کامل صبح دیروز کنفرانس بحث بر مسائل مربوط به تحقیق و